

Ece Berfin Ergezer¹
Araştırmacı

2024 YILINDA DÜNYADA NELER OLDU?

2024 yılı, önemli siyasi seçimlerin yaşandığı, jeopolitik rekabetlerin arttığı ve uluslararası normların yeniden sorgulandığı bir dönem olarak öne çıktı. Ülkeler stratejik hedeflerini yeniden değerlendirirken küresel güç dengesi de çok kutupluluğa doğru evrilmeye devam etti. Orta Doğu'dan Amerika'ya, Avrupa'dan Asya-Pasifik'e kadar geniş bir coğrafyada tanıklık ettiğimiz gelişmeler, uluslararası çatışmalar ve ittifaklar, güç dengelerinde belirleyici bir rol oynadı. Hızla değişen bu güç dinamikleri, uluslararası ilişkilerin yeni bir şekil almasına neden olurken bizlere de geleceğin dünya düzenine dair önemli ipuçları sundu. Kısaca 2024, önümüzdeki dönemi doğru anlamak, gelecekteki yönelimleri değerlendirebilmek, bölgesel ve küresel siyasetin önceliklerini doğru analiz etmek için son derece kritik bir yıl oldu.

DEĞERLENDİRME NOTU

Kaynak: NBC News

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1471/Ece+Berfin+Ergezer+>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'in resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Kuzey Amerika

2024 yılında ABD'de yaşanan siyasi gelişmeler, ülkenin iç ve dış politikasını derinden etkiledi. Bu süreçte en dikkat çekici olaylardan biri, Başkan Joe Biden'ın sağlık sorunları ve artan baskılar nedeniyle başkanlık yarışından çekilmesi oldu. Biden'ın bu kararı, Demokrat Parti içinde yeni bir lider arayışını hızlandırdı ve sonuç olarak Başkan Yardımcısı Kamala Harris başkan adayı olarak belirlendi. Bu gelişme, seçim sürecini ve Demokrat Parti'nin stratejilerini önemli ölçüde şekillendirdi.

Ancak seçim yarışı sırasında, ABD siyasetini sarsan başka bir olay yaşandı: Eski Başkan Donald Trump, iki ayrı suikast girişimine maruz kaldı. Temmuz ve eylül aylarında gerçekleşen bu girişimler, Amerikan kamuoyunda güvenlik endişelerini artırdı ve seçim atmosferini daha da gergin bir hale getirdi. Trump'ın bu olaylardan zarar görmeden kurtulması, destekçileri arasında onu bir "dayanıklılık simgesi" olarak güçlendirdi. Hatta bazıları onu tanrılaştırdı.

Tüm bu olayların ardından kasım ayında yapılan başkanlık seçimlerinde, Trump Demokrat rakibi Kamala Harris'i yenerek yeniden başkan seçildi. Trump 80'lerden bu yana hem seçiciler kurulunun hem de popüler oyun çoğunluğunu alan ilk Cumhuriyetçi başkan olarak da tarihe geçti. Trump'ın zaferi, yalnızca Cumhuriyetçi Parti'nin politikalarının yeniden onaylanması anlamına gelmiyor, aynı zamanda Amerikan seçmenin mevcut ekonomik ve siyasi düzene dair memnuniyetsizliklerinin ve Demokrat Parti'nin bu konularda çözüm üretmekteki yetersizliğinin de bir yansıması olarak değerlendiriliyor. Bu sonuç, ABD iç politikasında yeni bir dönemin başlangıcını işaret ederken dış politikada özellikle Çin ile ilişkilerde gerginliğin artacağına işaret ediyor.

Bu bağlamda, ABD-Çin ilişkilerinin Trump'ın yeniden başkan seçilmesiyle birlikte daha da karmaşık bir hale gelmesi muhtemel. Biden döneminde devam eden ve Trump'ın başkanlığı sırasında başlatılan Çinli teknoloji şirketlerine yönelik yaptırımların, önümüzdeki dört yılda daha da artması beklenebilir. Huawei ve TikTok gibi devlere yönelik kısıtlamaların genişletilmesi gündemde. Bu durum, iki ülke arasındaki teknoloji rekabetinin daha da yoğunlaşmasına ve küresel ekonomide etkilerinin hissedilmesine neden olabilir.

İkinci Trump döneminde ABD'nin, Çin ve Rusya'yı çevreleme politikasına devam edeceğini Trump'ın Grönland, Panama ve Kanada'ya yönelik söylemlerinden görmek mümkün.

Latin Amerika

2024 yılında Latin Amerika, siyasi çalkantılarla dünya gündeminde önemli bir yer tuttu. Bolivya'da yaşanan darbe girişimi ve Venezuela'da Maduro'nun yeniden seçilmesi, bölgedeki demokratik süreçlerin kırılganlığını bir kez daha gözler önüne serdi.

Bolivya'da, 26 Haziran 2024'te General Juan José Zúñiga liderliğinde bir darbe girişimi gerçekleşti. Başkent La Paz'da hükümet binalarını ele geçirme çabası, Devlet Başkanı Luis Arce'nin hızlı müdahalesi ve ordudaki sadık birliklerin desteğiyle kısa sürede başarısızlığa uğratıldı. Bu girişim, Bolivya halkının demokrasiye olan bağlılığını ortaya koyarken ülkedeki siyasi tansiyonun hala yüksek olduğunu gösterdi.

Bu olayın hemen ardından, Latin Amerika'nın başka bir köşesinde, Venezuela'da kritik bir seçim süreci yaşandı. Temmuz ayında yapılan başkanlık seçimlerinde Nicolás Maduro, oyların %51,2'sini alarak üçüncü kez başkan seçildi. Ancak bu zafer, muhalefet tarafından şiddetle reddedildi ve hile iddiaları gündeme geldi. Muhalefet adayı Edmundo González Urrutia'nın

itirazları, ülkede protestolara yol açarken uluslararası toplum da seçimlerin meşruiyetini sorgulamaya başladı.

Tüm itirazlara rağmen Maduro 10 Ocak'ta yemin ederek üçüncü kez başkanlık koltuğuna oturdu. Batı ise bu duruma karşılık Venezuela'yı tecrit etme politikası çerçevesinde Maduro ve ülkeye yönelik ilave yaptırım kararları aldı.

Orta Doğu

2024 yılı, Orta Doğu ve çevresinde siyasi ve askeri çalkantıların derinleştiği bir yıl olarak öne çıktı. İsrail ile Filistin arasındaki çatışmaların şiddetlenmesi, yalnızca bölgesel değil, küresel düzeyde de etkiler yarattı. İsrail'in Gazze'ye yönelik yoğun saldırıları resmi rakamlara göre 50 binden fazla sivilin hayatını kaybetmesine neden olurken Lübnan Hizbullah'ının füze saldırıları çatışmaların sınırlarını genişletti. Bu süreçte İran hem siyasi hem de askeri desteğiyle olaylara dahil olarak tansiyonu daha da yükseltti.

İran, Hamas ve Hizbullah'a verdiği desteği artırarak İsrail karşıtı cepheyi güçlendirdi. İsrail, Nisan 2024'te Suriye'nin başkenti Şam'daki İran konsolosluk kompleksine bir hava saldırısı düzenleyerek İran Devrim Muhafızları'na mensup üst düzey yetkilileri hedef aldı. Bu saldırı, İran'ın sert tepkisine neden oldu; İran, İsrail'e yönelik insansız hava araçları ve füze saldırıları gerçekleştirdi. Aynı dönemde, İsrail'in düzenlediği hedefli operasyonlarla Hamas lideri Yahya Sinwar ve Hizbullah lideri Hasan Nasrallah öldürüldü. Bu suikastlar, örgütlerin liderlik yapısında krizlere yol açarken İsrail Hamas ve Hizbullah'ın yönetim kadrosuna yönelik suikast operasyonlarını artırarak sürdürdü. Hizbullah, Güney Lübnan'dan İsrail'e yönelik kapsamlı füze saldırıları düzenleyerek misillemede bulundu. Bu somut olaylar, İsrail-İran geriliminde tehlikeli bir dönüm noktasını temsil etti. Hem İran'ın doğrudan müdahalesi hem de Hamas ve Hizbullah gibi vekil aktörler üzerinden yürütülen çatışmalar, bölgedeki istikrarsızlığın temel kaynağı oldu.

Çatışmaların bölgesel etkileri hızla genişlerken Kızıldeniz'de Yemen'deki Husiler, İsrail'in Gazze operasyonlarına tepki olarak İsrail bağlantılı gemilere saldırılar düzenledi. Bu saldırılar, küresel deniz ticaretinin güvenliği açısından önemli bir tehdit oluşturdu ve ABD ile Avrupa Birliği (AB), bölgeye yönelik deniz güvenliği önlemlerini artırmayı değerlendirdi.

AB ise İsrail-Filistin çatışmalarına yönelik politikalarını yeniden gözden geçirdi. Norveç, İrlanda, Slovenya ve İspanya, Filistin'i tanıma kararı alırken diğer AB ülkeleri de bu adımı değerlendirme sürecine girdi. Bu gelişme, İsrail tarafından sert eleştirilere neden olurken Filistin'in uluslararası platformdaki görünürlüğü açısından önemli bir diplomatik kazanım olarak değerlendirildi.

İsrail iç politikasında 2024 yılında derin çalkantılar yaşandı. Başbakan Binyamin Netanyahu, 7 Ekim saldırılarının ardından kurulan savaş kabinesini, hükümet içindeki anlaşmazlıklar ve savaş sonrası stratejiler üzerindeki belirsizlikler nedeniyle feshetti. Kabine üyelerinin savaşın sona ermesi ve Gazze'de izlenecek politika konusundaki baskıları, bu kararın alınmasında belirleyici oldu.

Bu iç siyasi çalkantılar sırasında Güney Afrika'nın Uluslararası Adalet Divanı'nda açtığı davada İsrail'in soykırım suçundan yargılanmasına karar verildi. Ayrıca, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM), Gazze'de işlenen savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar nedeniyle Netanyahu ve eski Savunma Bakanı Yoav Gallant hakkında tutuklama emri çıkardı.

İran'da Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin Mayıs ayında bir helikopter kazasında hayatını kaybetmesi, ülkeyi derinden sarstı. Reisi'nin ölümünün ardından, 28 Haziran 2024'te

gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda, reformist aday Mesud Pezeşkiyan oyların %42,5'ini alarak birinci sırada yer aldı; ancak %50'yi geçemediği için seçimler ikinci tura kaldı. İkinci turda, Pezeşkiyan oyların %53,7'sini alarak İran'ın 9. Cumhurbaşkanı seçildi.

Suriye'de Beşar Esad'ın Aralık ayında beklenmedik bir hızda ve şekilde devrilmesi, ülkenin siyasi ve askeri dengelerinde köklü değişimlere yol açtı. Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ) liderliğindeki muhalif gruplar, başkent Şam'ı ele geçirerek yarım asırlık Esad ailesi yönetimine son verdi. HTŞ lideri Ebu Muhammed el-Culani (Ahmed el-Şara), bu zaferle birlikte ülkenin kuzeybatısında kontrolü ele alarak gücünü pekiştirdi. Esad sonrası dönemde, HTŞ anayasayı ve parlamentoyu askıya alarak üç aylık bir geçiş dönemi ilan etti.

HTŞ'nin geçmişte El-Nusra ve El-Kaide'yle olan ilişkisi, uluslararası toplumda endişelere yol açsa da Suriye'de istikrarın vakit kaybetmeksizin tesisi için yeni yönetimle temas geçti. Bölgede yaşanan bu değişimler karşısında Rusya ve İran ciddi anlamda nüfuz kaybederken İsrail ise kendisine yönelik olası bir tehdidi bertaraf etmek için Golan Tepeleri'ni aldı ve ülkenin güneyindeki ilerleyişini sürdürdü. Suriye'de Esad sonrası dönemde şekillenen yeni yönetim hem bölgesel hem de uluslararası arenada yakından takip ediliyor. Suriye'nin çok etnikli ve çok dinli yapısı dikkate alındığında önümüzdeki dönemde istikrarın kalıcı bir şekilde tesisi için Suriye'deki tüm unsurları içerecek bir siyasi sürecin hassasiyetle yürütülmesi birincil öncelik olarak öne çıkıyor.

Hint-Pasifik ve Uzak Doğu

2024 yılı, Asya-Pasifik bölgesinde Hindistan seçimleri, jeopolitik gerilimlerin ve güvenlik krizlerinin yoğun olarak yaşandığı bir yıl oldu. Güney Çin Denizi'nden Kore Yarımadası'na kadar farklı alanlarda tırmanan krizler, bölgesel güvenlik dengelerini yeniden şekillendirdi. Bu olaylar, ABD ve müttefiklerinin bölgedeki etkisini artırmaya yönelik girişimlerini hızlandırırken Çin ve Kuzey Kore gibi aktörlerin provokatif hamleleriyle çatışma riski daha da arttı.

Hindistan'da 19 Nisan ile 1 Haziran 2024 tarihleri arasında düzenlenen genel seçimler, ülkenin siyasi geleceğini belirleyen önemli bir süreç oldu. Başbakan Narendra Modi liderliğindeki Bharatiya Janata Partisi (BJP), Ulusal Demokratik İttifak (NDA) çatısı altında bir kez daha seçimlerden zaferle çıktı. Bu sonuçla birlikte Modi, üçüncü kez başbakanlık görevini üstlenme başarısını gösterdi. Ancak bu zafer, BJP'nin önceki seçimlere kıyasla önemli bir oy ve sandalye kaybı yaşadığı gerçeğini değiştirmede. Tek başına iktidar çoğunluğunu kaybeden BJP, koalisyon ortaklarıyla hükümet kurma zorunluluğu ile karşı karşıya kaldı. Bu da partinin koalisyon ortaklarına daha fazla bağımlı hale gelmesine neden oldu. Özellikle Kongre Partisi ve bölgesel partilerin bazı eyaletlerde elde ettiği başarılar, muhalefetin giderek daha güçlü bir aktör haline gelebileceğine işaret etti. Seçim süreci, Hindistan'ın geniş coğrafyası ve yüksek seçmen sayısı nedeniyle son derece karmaşık ve uzun bir planlama gerektirdi. Yaklaşık 970 milyon seçmenin kayıtlı olduğu ülkede, seçimler yedi aşamada gerçekleştirildi ve federal parlamentonun alt kanadı Halk Meclisi (Lok Sabha) üyeleri belirlendi.

Güney Çin Denizi'nde Çin ve Filipinler arasında yaşanan gerilim, 2024 yılı boyunca bölgesel istikrarı tehdit eden diğer bir unsur olarak öne çıktı. Çin'in yayımladığı yeni haritalar ve bölgedeki faaliyetleri, Filipinler tarafından egemenlik ihlali olarak değerlendirildi. Özellikle İkinci Thomas Sığı çevresinde Çin sahil güvenlik gemilerinin Filipinler'e ait askeri malzeme taşıyan gemileri engellemesi, diplomatik ilişkileri krize sürükledi. ABD, Filipinler'e destek açıklamaları yaparak Çin'in eylemlerini "sorumsuz ve istikrarsızlaştırıcı" olarak nitelendirdi. Aynı zamanda, ASEAN ülkeleri de bu gerilimden endişe duyduklarını belirtti, ancak ortak bir tutum geliştirme

konusunda başarısız oldu. Çin ise bu adımlarını "tarihsel hakların korunması" olarak savundu ve bölgedeki hak iddialarını genişletti.

2024 yılında BRICS'in gündemi oldukça hareketliydi. 15. BRICS Zirvesi'nde alınan kararlarla, örgütün küresel etkisini artırmayı hedeflediği açıkça görüldü. Zirvede, Arjantin, Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'ni tam üyelik için davet edildi. Ancak Arjantin, başkanlık seçimlerinden sonra üyelikten vazgeçti ve 1 Ocak 2024 itibarıyla Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Etiyopya, Suudi Arabistan ve İran resmen BRICS'e katıldı. 2024 yılında ise Rusya'nın Kazan kentinde düzenlenen 16. BRICS Zirvesi, küresel ekonomik ve siyasi dengeler açısından önemli gelişmelere sahne oldu. 22-24 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirilen Zirve'de, BRICS ülkeleri stratejik ortaklıklarını derinleştirme ve uluslararası sistemde daha etkin bir rol oynama hedeflerini vurguladılar. Zirve'de kabul edilen "Kazan Bildirgesi"nde, liderler ekonomik iş birliğini artırma ve finansal işlemlerde ulusal para birimlerinin kullanımını yaygınlaştırma kararı almışlardır. Bu adım, blokun mevcut küresel finansal sistemlere alternatif oluşturma çabası olarak değerlendirilebilir. Türkiye'nin 2024 yılında tam üyelik için yaptığı resmi başvuru da Kazan Zirvesi'nde değerlendirildi ve Türkiye'ye "partner ülke" statüsü teklif edildi.

Şekil 1. Güney Çin Denizi ihtilaflı alanlar

Kaynak: Anadolu Ajansı

Hint-Pasifik bölgesindeki gerilim, Kore Yarımadası'nda daha farklı bir şekilde kendini gösterdi. Kore Yarımadası'nda ise "balon krizi" olarak adlandırılan olaylar, Kuzey ve Güney Kore arasındaki tansiyonu daha da artırdı. Kuzey Kore'nin propaganda amaçlı balonları Güney Kore hava sahasına göndermesi, Seul yönetimi tarafından egemenlik ve uluslararası hukukun ihlali olarak değerlendirildi. Güney Kore, bu girişimlere karşı askeri bir yanıt verme tehdidinde bulundu ve sınır bölgesindeki hava savunma sistemlerini güçlendirdi. Kuzey Kore ise bu eylemleri "savunma hakkı" olarak nitelendirdi.

Kuzey Kore'nin balistik füze denemeleri de yıl boyunca devam etti. Pyongyang yönetimi, bu denemelerin savunma amaçlı olduğunu ileri sürse de, bu eylemler bölgedeki istikrarı tehdit eden ciddi bir unsur olarak değerlendirildi. Güney Kore ve Japonya, bu tehditlere karşı hava savunma sistemlerini güçlendirirken ABD de bölgede askeri varlığını artırma yoluna gitti.

Yılın son ayında Güney Kore'de yaşanan sıkıyönetim girişimi, ülkenin demokratik yapısını ciddi şekilde test eden bir kriz olarak tarihe geçti. 3 Aralık 2024'te Devlet Başkanı Yoon Suk Yeol, Kuzey Kore yanlısı unsurların ulusal güvenliği tehdit ettiği gerekçesiyle sıkıyönetim ilan etti. Ancak bu karar, muhalefet partileri ve sivil toplum tarafından "sivil darbe girişimi" olarak değerlendirildi ve ülke genelinde büyük protestolara yol açtı.

Sıkıyönetim ilanı, Güney Kore Anayasası'na göre parlamentonun onayı olmadan yürürlüğe giremezdi. Ancak Yoon'un bu kararı meclisin bilgisi dışında alması, sert tepkilere neden oldu. Muhalefet hızlı bir şekilde organize olarak 4 Aralık'ta Ulusal Meclis'te sıkıyönetimin kaldırılması yönünde oy kullandı. Halkın direnişi ve meclisin kararı sonrasında Yoon sıkıyönetimi kaldırmak zorunda kaldı. Bu gelişmelerin ardından, muhalefet Yoon'un istifasını talep etti ve azil sürecini resmen başlattı. Azil süreci kapsamında Yoon Suk Yeol hakkında tutuklama emri çıkarılmasına da karar verildi.

Kafkaslar ve Rusya Federasyonu

2024 yılı, Kafkasya'da diplomatik ve siyasi dinamiklerin hızla değiştiği bir yıl oldu. Azerbaycan ile Ermenistan arasında devam eden barış görüşmelerinde bazı ilerlemeler kaydedildi. Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, barış anlaşması taslağının büyük bölümünde mutabakata varıldığını açıkladı ve anlaşmanın üzerine mutabık kalınan maddelerle imzalanması önerisinde bulundu. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ise, anlaşmanın tüm maddeleri üzerinde hemfikir olmadan imza sürecinin tekemmül ettirilmeyeceği yönünde açıklamalarda bulundu. Taslak metin, özellikle sınır düzenlemeleri ve iletişim hatlarının açılması gibi kritik konuları içeriyor. Ancak, anlaşmanın henüz imzalanmamış olması, sürecin kırılgan yapısını ortaya koyuyor. Hem Azerbaycan hem de Ermenistan tarafında, kamuoyunun bu sürece verdiği destek ve endişeler, müzakerelerin geleceğini belirleyecek önemli faktörler arasında.

Diğer önemli bir gelişme ise Gürcistan'da gerçekleşen parlamento seçimleri oldu. 26 Ekim 2024'te yapılan seçimlerde iktidardaki Gürcü Rüyası Partisi galip geldi. Ancak muhalefet partileri ve Cumhurbaşkanı Salome Zurbuşvili, seçimlerde hile yapıldığını öne sürerek sonuçları tanımadıklarını açıkladı. Bu iddialar, başkent Tiflis'te geniş çaplı protestolara yol açtı. Muhalefet, seçimlerin yenilenmesini talep ederken iktidar partisi seçimlerin demokratik bir şekilde yapıldığını savundu. Bu durum, Gürcistan'ın iç politikasında gerginliğe neden oldu ve siyasi istikrar üzerindeki etkileri hâlâ hissediliyor. Seçim sürecinde Gürcistan'ın AB'yle entegrasyon süreci de tartışmaların merkezine oturdu. AB, Gürcistan'ın demokratik reformlarını tamamlamadığını öne sürerek üyelik sürecini askıya aldı. Bu gelişme, Gürcistan'da Avrupa yanlısı muhalefetin ve sivil toplumun eleştirilerine neden olurken ülkenin dış politika yöneliminin yeniden gözden geçirilmesine yol açtı.

2024 yılı, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın boyutlarının genişlediği ve savaşın hem askeri hem de diplomatik etkilerinin derinleştiği bir yıl oldu. Yılın en dikkat çekici gelişmelerinden biri, Ukrayna ordusunun Rusya'nın Kursk bölgesine düzenlediği operasyondur. Bu hamle, savaşın Ukrayna sınırlarının ötesine taşındığını ve Ukrayna'nın savunmadan saldırı stratejisine geçtiğini gösterdi. Ukrayna'nın bu operasyonları, ABD'nin sağladığı uzun menzilli silahlarla desteklendi.

ABD'nin verdiği bu destek, savaşın seyrini Ukrayna lehine çevirmek için şüphesiz kritik bir adım olurken dönemin NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg de Ukrayna'nın daha fazla askeri yardıma ihtiyaç duyduğunu vurguladı.

Bu gelişmeler sonrasında Rusya da sert bir tutum sergileyerek Oreşnik füzeleriyle Ukrayna'yı vurdu ve Ukrayna'nın NATO üyeliği konusundaki girişimlerine sert bir şekilde karşı çıktı.

Ekonomik ve insani boyutta ise savaşın etkileri yıl boyunca hissedilmeye devam etti. Ukrayna, Rusya'nın enerji altyapısına yönelik saldırıları karşısında AB ve NATO'dan gelen desteklerle altyapısını yeniden inşa etmeye çalışırken ABD ve AB'nin sağladığı ekonomik yardım paketleri de Ukrayna'nın ayakta kalmasında ve savaşın etkilerinin hafifletilmesinde önemli bir rol oynadı. Bu destek, Ukrayna'nın Batı ile entegrasyonunu güçlendirirken Rusya'nın uluslararası arenada daha fazla izole edilmesine neden oldu.

2024'te Rusya'da gerçekleştirilen başkanlık seçimleri, Vladimir Putin'in beşinci kez devlet başkanı seçilmesiyle sonuçlandı. 15-17 Mart tarihleri arasında düzenlenen seçimlerde, resmi sonuçlara göre Putin oyların %87'sini alarak zaferini ilan etti. Ancak seçim sürecine yönelik eleştiriler ve iddialar da gündeme geldi. Muhalefet partileri, seçimin özgür ve adil bir şekilde yapılmadığını savunurken uluslararası gözlemciler de seçim sürecinde baskı ve adil olmayan uygulamalar olduğuna dair raporlar yayınladı. AB ve ABD'den de seçimlerin özgür ve adil olmadığı açıklamaları yapıldı. Seçimlerin ardından Putin, dış politikada Rusya'nın uluslararası arenadaki etkisini artırmaya devam edeceğini ve Ukrayna ile olan çatışmada tavizsiz bir politika izleyeceğini belirtti. İç politikada ise ekonomik kalkınma ve askeri yatırımların artırılması gibi vaatlerde bulundu.

Seçimlerden kısa bir süre sonra Putin, 24 yıl aradan sonra Kuzey Kore'yi ziyaret etti. 18-19 Haziran tarihlerinde gerçekleşen bu ziyaret, Putin'in 2000 yılından bu yana Pyongyang'a ilk resmi ziyaretiydi. Ziyaret sırasında Putin ve Kuzey Kore lideri Kim Jong-un, iki ülke arasındaki ilişkileri derinleştirmek amacıyla "Kapsamlı Stratejik Ortaklık" anlaşması imzaladılar. Bu anlaşma, askeri, ekonomik ve kültürel alanlarda iş birliğini artırmayı hedeflemektedir. Kim Jong-un, Rusya'yı "gerçek bir dost" olarak nitelendirirken Putin'i de "Kore halkının en yakın dostu" olarak tanımladı. Bu ziyaret, her iki ülkenin de uluslararası izolasyonla mücadele ettiği bir dönemde gerçekleşti. Batılı ülkeler, Pyongyang'ın Moskova'ya büyük miktarda mühimmat sağladığını iddia ederken Rusya'nın da Kuzey Kore'ye uydu programı için gerekli uzmanlığı ve gıda yardımı sağladığı belirtildi. Söz konusu iş birliği çerçevesinde Kuzey Kore Ukrayna savaşı için Rusya'ya 10 binden fazla asker gönderdi.

Kaynak: Anadolu Ajansı

Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık

2024 yılı, AB için hem siyasi hem de ekonomik anlamda önemli gelişmelerin yaşandığı bir yıl oldu. Yılın başında, Belçika, AB Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devralarak enerji, dijital dönüşüm ve yeşil ekonomiyi öncelikli gündem maddeleri olarak belirledi. Aynı dönemde, Macaristan'ın vetosunu geri çekmesiyle, Ukrayna'ya yönelik 50 milyar avroluk mali destek paketi onaylandı. Bu destek, Ukrayna hükümetinin temel mali yükümlülüklerini karşılamasına katkı sağladı ve AB'nin Ukrayna'ya verdiği desteği somutlaştırdı. Temmuz ayında ise, AB Konseyi Dönem Başkanlığı Belçika'dan Macaristan'a geçti. Bu değişim, AB içinde farklı siyasi önceliklerin gündeme gelmesine zemin hazırladı.

Mayıs ayında, AB, yapay zekanın düzenlenmesi ve kurumsal sürdürülebilirlik gibi alanlarda önemli adımlar attı. Yapay Zeka Yasası'nın onaylanması, bu teknolojinin etik ve güvenli kullanımını sağlamak için bir dönüm noktası oldu. Aynı zamanda, Kurumsal Sürdürülebilirlik Durum Tespiti Direktifi, AB tedarik zincirlerinde çevresel ve sosyal standartların yükseltilmesini hedefleyerek iş dünyasında büyük yankı uyandırdı.

2024 yılında Avrupa Parlamentosu (AP) seçimleri, AB genelinde siyasi dengelerin yeniden şekillendiği bir dönüm noktası oldu. 6-9 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirilen seçimlerde, merkez sağ Avrupa Halk Partisi (EPP), 184 sandalye kazanarak liderliğini korudu. Ancak seçim sonuçları, merkez partilerin gücünde belirgin bir gerileme ve aşırı sağ partilerin yükselişiyle dikkat çekti.

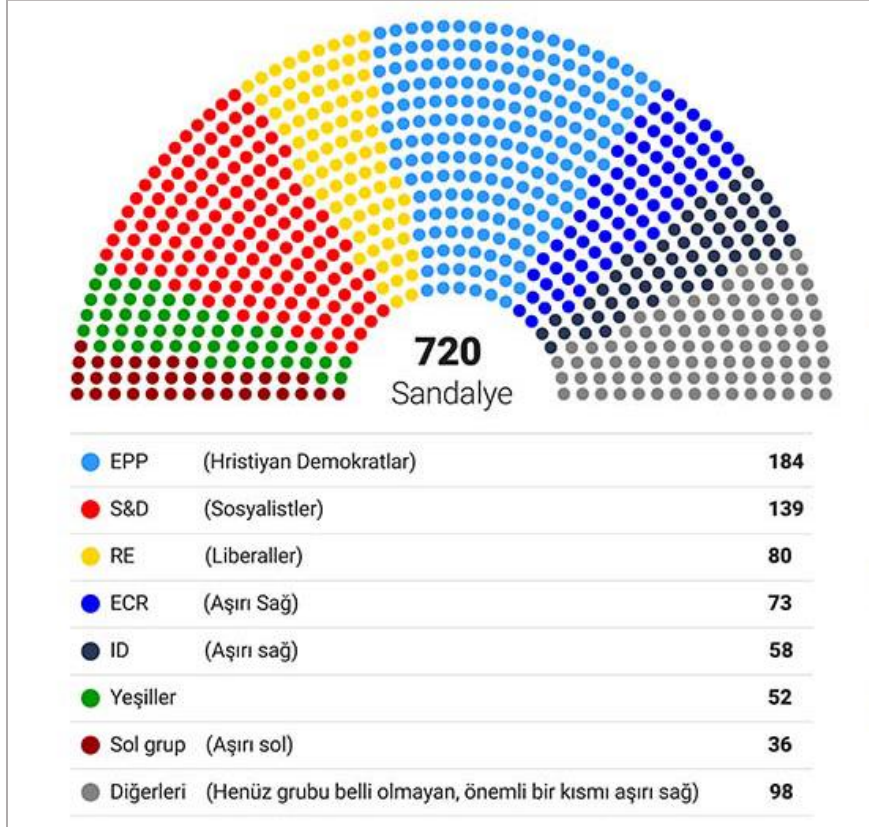
Fransa'da Marine Le Pen liderliğindeki aşırı sağcı Ulusal Birlik Partisi (RN), oyların yaklaşık %31'ini alarak büyük bir zafer kazandı ve Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un partisi Rönesans'ı geride bıraktı. Bu durum, Fransa'da erken seçim tartışmalarını gündeme getirerek iç siyasi istikrar üzerinde etkili oldu.

Benzer şekilde, İtalya'da Başbakan Giorgia Meloni'nin liderliğindeki aşırı sağcı İtalya'nın Kardeşleri (Fdi) Partisi, %26-30 bandında oy alarak birinci sırada yer aldı. Bu sonuç, İtalya'nın Brüksel'deki etkisini artırırken Meloni liderliğinde AB politikalarının nasıl şekilleneceğine dair tartışmaları da beraberinde getirdi.

Almanya'da Hristiyan Demokrat Birlik (CDU/CSU) ittifakı, 29 milletvekiliyle liderliğini korurken aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD) partisi 17 milletvekili ile ikinci sıraya yükseldi. AfD'nin bu başarısı, Almanya'da aşırı sağın yükselişi olarak yorumlandı ve ülkenin iç siyasetindeki kutuplaşmayı derinleştirdi.

Avusturya'da aşırı sağcı Özgürlük Partisi (FPÖ), oy oranını %8,3 artırarak %25,5 ile birinci parti oldu ve AP'deki sandalye sayısını üçten altıya çıkardı. Bu başarı, Avusturya'da aşırı sağın ulusal düzeyde de yükseldiğini teyit etti ve Avrupa Parlamentosu'ndaki temsil oranlarını artırdı.

Şekil 2. AB Parlamento seçimleri sonrası koltuk dağılımı

Kaynak: Anadolu Ajansı

Avrupa Parlamentosu seçim sonuçlarının aksine, Fransa ve Birleşik Krallık seçimleri solun zaferiyle sonuçlandı. Fransa'da gerçekleştirilen erken genel seçimde sol partilerin oluşturduğu Yeni Halk Cephesi İttifakı, 577 sandalyeli Ulusal Meclis'te 178 milletvekili çıkararak birinci parti oldu. Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un liderliğindeki "Cumhuriyet İçin Hep Birlikte" ittifakı 150 milletvekili kazanırken aşırı sağcı Ulusal Birlik Partisi (RN) 125 milletvekili ile üçüncü sırada yer aldı. Seçimlere katılım oranının %66,6 olarak kaydedilmesi, halkın siyasete olan ilgisinin belirli bir seviyede kaldığını ortaya koyarken koalisyon görüşmelerinin zorunlu hale gelmesi ülkede siyasi belirsizlik dönemini başlattı. Özellikle sol ittifakın zaferi, ekonomik eşitsizliklerin giderilmesi ve sosyal reform taleplerinin öncelikli konular arasında yer alacağını işaret etti. Seçim sonuçlarının açıklanmasının ardından Başbakan Gabriel Attal, Cumhurbaşkanı Macron'a istifasını sundu.

4 Aralık 2024 tarihinde ise, Başbakan Michel Barnier liderliğindeki merkez sağ azınlık hükümeti, Ulusal Meclis'te yapılan güven oylamasında 331 milletvekilinin güvensizlik oyuyla düştü. Bu durum, 1962'den bu yana Fransa'da bir hükümetin gensoru önergesiyle ilk kez

düşmesine neden oldu. Barnier hükümeti, 2025 bütçesi ve sağlık sigortası bütçesi konularında muhalefetle uzlaşma sağlayamamış; özellikle sosyal güvenlik harcamalarındaki kesintiler ve vergi artışları tepkilere yol açmıştır.

Birleşik Krallık'ta ise, gerçekleştirilen genel seçimlerde 14 yıldır iktidarda bulunan Muhafazakar Parti ciddi oy kaybı yaşadı, İşçi Partisi ise Avam Kamarası'nda çoğunluğu elde etti.

Seçim sonuçlarına göre, İşçi Partisi %33,7 oy oranıyla 412 milletvekili çıkararak hükümeti kurma yetkisini kazandı. Buna karşılık, Muhafazakâr Parti %23,7 oyve 121 sandalye ile tarihindeki en düşük temsil oranlarından birini elde etti. Liberal Demokratlar %12,2 oy oranıyla 71 sandalye kazanırken Reform UK %14,3 oy oranıyla yalnızca 5 sandalye çıkarabildi.

Bu seçim sonuçlarının etkisi sadece sayılarla sınırlı kalmayarak ülkenin politik gündemini de şekillendirdi. Özellikle, İşçi Partisi lideri Keir Starmer'ın başbakanlık görevini üstlenmesiyle, hükümetin sosyal reformlar ve iklim eylemi gibi konulara öncelik vereceği beklentisi arttı. Seçim kampanyalarında sıklıkla vurgulanan ekonomi, sağlık hizmetleri ve göç gibi meseleler de yeni hükümetin öncelikli politikaları arasında yer alıyor. Bir diğer önemli faktör ise seçmen davranışlarını etkileyen ekonomik ve sosyal koşullardı. Brexit sonrası ticaret ilişkilerinin belirsizliği, COVID-19 pandemisiyle mücadelede yaşanan zorluklar ve artan yaşam maliyetleri, seçmenlerin tercihlerinde belirleyici oldu.

Almanya'da 16 Aralık 2024 tarihinde, Başbakan Olaf Scholz liderliğindeki koalisyon hükümeti, Federal Meclis'teki güven oylamasında yeterli desteği alamayarak düştü. Hür Demokrat Parti'nin (FDP) koalisyondan çekilmesi, hükümetin azınlık durumuna düşmesine neden oldu.

Hükümetin çöküşünde, bütçe planlaması ve enerji politikaları konusundaki anlaşmazlıklar belirleyici rol oynadı. Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD) ve Yeşiller, sosyal harcamaların artırılmasını savunurken FDP mali disiplin ve borç frenine bağlı kalınmasını talep etti. Bu ayrılıklar, koalisyon ortakları arasındaki uzlaşma çabalarını sonuçsuz bıraktı. Bundestag'da yapılan güven oylaması sonrasında, hükümet erken seçim kararı almak zorunda kaldı. Seçimlerin 23 Şubat 2025 tarihinde yapılması öngörülmüyor.

Yeni yılın ilk günlerinde Trump'ın Danimarka Krallığına bağlı özerk bir bölge olan Grönland ile ilgili açıklamaları, Fransa, Almanya ve İspanya gibi ülkelerden hızlı ve ortak bir tepki almış; bu ülkeler, Danimarka'nın yanında olduklarını açıkça ifade etmiştir. Diğer yandan ise, NATO'nun yeni Genel Sekreteri Mark Rutte, Rusya'nın ekonomisinin savaşa hazırlandığına dikkat çekerek İttifak'ı savunma üretimini hızlandırmaya ve "savaş zamanı zihniyetine" geçmeye çağırıştır. NATO üyeleri halihazırda gayrisafi yurt içi hasıllarının (GSYİH) %2'sini savunmaya harcama taahhüdünde bulunmuş olsa da, bir sonraki NATO zirvesinde bu hedefin %3'e çıkarılması gündeme gelebilir. Özellikle Rusya tehdidi, Polonya gibi ülkelerde savunma harcamalarının GSYİH'nın %4,7'sine çıkarılmasıyla daha ciddi bir şekilde ele alınırken Almanya ve Fransa gibi Batı Avrupa ülkeleri savunma harcamalarında daha düşük seviyelerde kalmaktadır.

Rusya'nın Kırım'ı ilhakından bu yana AB için savunma konusu daha acil bir mesele haline gelmiştir. Trump'ın yeniden seçilmesiyle ABD'nin Avrupalı müttefiklerine sağladığı güvenlik garantileri konusundaki belirsizlikler, AB'de savunma ve özerklik tartışmalarını yeniden alevlendirmiştir. Önde gelen AB yetkilileri, mevcut güvenlik tehditlerine karşı uyumlu bir AB savunma stratejisinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamış ve Litvanyalı Andrius Kubilius, Savunma ve Uzaydan Sorumlu ilk Komisyon Üyesi olarak atanmıştır. Kubilius'un, AB üye ülkeleri arasında savunma tedarik süreçlerini entegre ederek AB'nin kolektif savunma

kabiliyetlerini güçlendirmesi beklenmektedir. Bu gelişmeler, AB'nin savunma sanayisini güçlendirme ve stratejik özerklik sağlama yolunda daha somut adımlar atma ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır.